

ISSN (Print) 2616-678X
ISSN (Online) 2663-1288

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің

ХАБАРШЫСЫ

BULLETIN

of L.N. Gumilyov
Eurasian National University

ВЕСТНИК

Евразийского национального
университета имени Л.Н. Гумилева

ФИЛОЛОГИЯ сериясы
Серия **ФИЛОЛОГИЯ**
PHILOLOGY Series

№2(131)/2020

1995 жылдан бастап шығады

Издается с 1995 года

Founded in 1995

Жылына 4 рет шығады

Выходит 4 раза в год

Published 4 times a year

Нұр-Сұлтан, 2020

Nur-Sultan, 2020

Нур-Султан, 2020

Бас редакторы **Дихан Қамзабекұлы**
филология ғылымдарының докторы, ҚР ҰҒА академигі, Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан,
Қазақстан

Бас редактордың орынбасары **Шолпан Жарқынбекова**
филология ғылымдарының докторы, проф., Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан, Қазақстан

Редакция алқасы

Аскер оғлы Рамиз	ф.ғ.д., проф., Баку мемлекеттік университеті, Баку, Әзірбайжан
Ақматалиев Абдылдажан	ф.ғ.д., проф., Қырғызстан Ұлттық ғылым академиясы, Бішкек, Қырғызстан
Аймұхамбет Жанат	ф.ғ.д., проф., Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
Бахтикиреева Улдана	ф.ғ.д., проф., Ресей халықтар достығы университеті, Мәскеу, Ресей
Беженару Людмила	ф.ғ.д., проф., Яссы мемлекеттік университеті, Яссы, Румыния
Бейсембаева Жанаргүл	ф.ғ.к., Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
Біжкенова Айгүл	ф.ғ.д., проф., Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
Жақыпов Жантас	ф.ғ.д., проф., Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
Журавлева Евгения	ф.ғ.д., проф., Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
Жан Динжиң	PhD, проф., Миньцзу университеті, Пекин, Қытай
Ескеева Мағрипа	ф.ғ.д., проф., Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
Ержласун Гүлжанат	PhD, проф., Хаджи Байрам Вели университеті, Анкара, Түркия
Қасқабасов Сейіт	ф.ғ.д., проф., Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
Негимов Серік	ф.ғ.д., проф., Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
Нұрғали Қадиша	ф.ғ.д., проф., Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
Нуриева Фануза	ф.ғ.д., проф., Қазан федералды университеті, Қазан, Татарстан, РФ
Райхл Карл	ф.ғ.д., проф., Бонн университеті, Бонн, Германия
Рахманов Носимхан	ф.ғ.д., проф., Ә. Науаи атындағы Ташкент өзбек тілі және әдебиеті мемлекеттік университеті, Ташкент, Өзбекстан
Риверс Уильям Патрик	PhD, проф., Тіл және халықаралық білім бойынша бірлескен ұлттық комитеті, Вашингтон, АҚШ
Сәтенова Серіккүл	ф.ғ.д., проф., Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
Тәжібаева Сәуле	ф.ғ.д., проф., Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
Тұрысбек Рақымжан	ф.ғ.д., проф., Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
Хисамитдинова Фирдаус	ф.ғ.д., проф., Уфа федералды зерттеу орталығы, Уфа, Башқұртстан, РФ
Чернявская Валерия	ф.ғ.д., проф., Лингводидактика жоғары мектебі, Санкт-Петербург, Ресей
Шәріп Амантай	ф.ғ.д., проф., Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
Шәріпова Гүлбану	ф.ғ.к., доцент м.а., Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
Экиджи Метин	PhD, проф., Эгей университеті, Измир, Түркия
Янковски Хенрих	PhD, проф., А. Мицкевич атынд. Польша университеті, Познань, Польша

Редакцияның мекенжайы: 010008, Қазақстан, Нұр-Сұлтан қ., Қ. Сәтбаев к-сі, 2, 402 каб.

Тел.: +7(7172) 709-500 (ішкі 31-413)

E-mail: vest_phil@enu.kz

Жауапты редактор, компьютерде беттеген: Г.Е. Базылхан

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Хабаршысы. ФИЛОЛОГИЯ сериясы
Меншіктенуші: ҚР БжҒМ «Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті» ШЖҚ РМК
ҚР Ақпарат және коммуникациялар министрлігінде 27.03.2018 ж. №16996-Ж тіркеу куәлігімен тіркелген.
Мерзімділігі: жылына 4 рет. Тиражы: 25 дана. Басуға 08.06.2020 ж. қол қойылды.
Типографияның мекенжайы: 010008, Қазақстан, Нұр-Сұлтан қ., Қажымұқан к-сі, 13/1,
тел.: +7(7172)709-500 (ішкі 31-413)

© Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті

Editor-in-Chief Dikhan Kamzabekuly

Doctor of philology, academician of NAS RK, L.N. Gumilyov Eurasian National University, Nur-Sultan, Kazakhstan

Deputy Editor-in-Chief Zharkynbekova Sholpan

Doctor of philology, Prof., L.N. Gumilyov Eurasian National University, Nur-Sultan, Kazakhstan

Editorial board

Asker ogly Ramiz	Doctor of philology, Prof., Baku State University, Baku, Azerbaidzhan
Akmataliyev Abdildajan	Doctor of philology, Prof., National Academy of science of KR, Bishkek, KR
Aimukhambet Zhanat	Doctor of philology, Prof., L.N. Gumilyov ENU, Nur-Sultan, Kazakhstan
Bakhtikireeva Uldanai	Doctor of philology, Prof., RUDN University, Moscow, Russia
Beisembayeva Zhanargul	Can. of philology, L.N. Gumilyov ENU, Nur-Sultan, Kazakhstan
Bezhenaru Lyudmila	Doctor of philology, Prof., University UAIC, Iasi, Romania
Bizhkenova Aigul	Doctor of philology, Prof., L.N. Gumilyov ENU, Nur-Sultan, Kazakhstan
Chernyavskaya Valeriya	Doctor of philology, Prof. Higher school of linguodidactics and translation, Saint Petersburg, Russia
Erzhiasun Güljanat	PhD, Prof., Hasi Bayram Veli University, Ankara, Turkey
Yeskeyeva Magripa	Doctor of philology, Prof., L.N. Gumilyov ENU, Nur-Sultan, Kazakhstan
Henryk Jankowski	PhD, Prof., Adam Mickiewicz University, Poznan, Poland
Kaskabassov Seit	Doctor of philology, Prof., L.N. Gumilyov ENU, Nur-Sultan, Kazakhstan
Khisamitdinova Firdaus	Doctor of philology, Prof., UFRK RAS, Ufa, Bashkortostan, RF
Metin Ekiji	PhD, Prof., Ege University, Izmir, Turkey
Negimov Serik	Doctor of philology, Prof., L.N. Gumilyov ENU, Nur-Sultan, Kazakhstan
Nurgali Kadisha	Doctor of philology, Prof., L.N. Gumilyov ENU, Nur-Sultan, Kazakhstan
Nurieva Fanuza	Doctor of philology, Prof., Kazan Federal University, Kazan, Tatarstan, RF)
Reichl Karl	Doctor of philology, Prof., University of Bonn, Bonn, Germany
Rakhmanov Nasimhon	Doctor of philology, Prof., Tashkent State University of Uzbek language and literature, Tashkent, Uzbekistan
Rivers William Patrick	PhD, Prof., Joint national Committee on languages and international education, Washington, USA
Satenova Serikkul	Doctor of philology, Prof., L.N. Gumilyov ENU, Nur-Sultan, Kazakhstan
Sharip Amantay	Doctor of philology, Prof., L.N. Gumilyov ENU, Nur-Sultan, Kazakhstan
Sharipova Gulbanu	Can. of philology, as. Prof., L.N. Gumilyov ENU, Nur-Sultan, Kazakhstan
Tazhybayeva Saule	Doctor of philology, Prof., L.N. Gumilyov ENU, Nur-Sultan, Kazakhstan
Turysbek Rakymzhan	Doctor of philology, Prof., L.N. Gumilyov ENU, Nur-Sultan, Kazakhstan
Zhakypov Zhantas	Doctor of philology, Prof., L.N. Gumilyov ENU, Nur-Sultan, Kazakhstan
Zhang Dingjing	PhD, Prof., Minzu University of China, Beijing, China
Zhuravleva Yevgeniya	Doctor of philology, Prof., L.N. Gumilyov ENU, Nur-Sultan, Kazakhstan

Editorial address: 2, Satbayev str., of. 402, Nur-Sultan, Kazakhstan, 010008

Tel.: +7(7172) 709-500 (ext. 31-413)

E-mail: vest_phil@enu.kz

Executive editor, computer layout: G. Ye. Bazylkhan

Bulletin of L.N. Gumilyov Eurasian National University PHILOLOGY Series

Owner: Republican State Enterprise in the capacity of economic conduct «L.N. Gumilyov Eurasian National University» Ministry of Education and Science of the Republic of Kazakhstan

Registered by Ministry of Information and Communication of the Republic of Kazakhstan. Registration certificate No 16996-Ж from 27.03.2018

Periodicity: 4 times a year Circulation: 25 copies. Signed in print: 08.06.2020

Address of printing house: 13/1 Kazhimukan str., Nur-Sultan, Kazakhstan 010008; tel.: +7(7172) 709-500 (ext. 31-413)

© L.N. Gumilyov Eurasian National University

Главный редактор **Дихан Камзабекулы**
доктор филологических наук, академик НАН РК, ЕНУ им. Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан

Зам. главного редактора **Шолпан Жаркынбекова**
доктор филологических наук, проф., ЕНУ им. Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан

Редакционная коллегия

Аскероглы Рамиз	д.ф.н., проф., Бакинский государственный университет, Баку, Азербайджан
Акматалиев Абдылдажан	д.ф.н., проф., Национальная академия наук КР, Бишкек, Киргизия
Аймухамбет Жанат	д.ф.н., проф., ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан
Бахтикиреева Улданай	д.ф.н., проф. Российский университет дружбы народов, Москва, Россия
Беженару Людмила	д.ф.н., проф. Ясский государственный университет, Яссы, Румыния
Бейсембаева Жанаргуль	к.ф.н., ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан
Бижкенова Айгуль	д.ф.н., проф., ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан
Жакыпов Жантас	д.ф.н., проф., ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан
Жан Динжин	PhD, проф., Китайский университет Миньцзу, Пекин, Китай
Журавлева Евгения	д.ф.н., проф., ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан
Ескеева Магрипа	д.ф.н., проф., ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан
Ержласун Гульжанат	PhD, проф. Университет Хаджи-Байрам Вели, Анкара, Турция
Каскабасов Сеит	д.ф.н., проф., ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан
Негимов Серик	д.ф.н., проф., ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан
Нургали Кадиша	д.ф.н., проф., ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан
Нуриева Фануза	д.ф.н., проф., Казанский федеральный университет, Казань, Татарстан, РФ
Райхл Карл	д.ф.н., проф., Боннский университет, Бонн, Германия
Рахманов Насимхон	д.ф.н., проф., Ташкентский государственный университет узбекского языка и литературы имени А. Навои, Ташкент, Узбекистан
Риверс Уильям Патрик	PhD, проф., Совместный Национальный комитет по языкам и международному образованию, Вашингтон, США
Сатенова Сериккуль	д.ф.н., проф., ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан
Тажibaева Сауле	д.ф.н., проф., ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан
Турьисбек Рахимжан	д.ф.н., проф., ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан
Хисамитдинова Фирдаус	д.ф.н., проф., УФИЦ РАН, Уфа, Башкортостан, РФ
Чернявская Валерия	д.ф.н., проф., Высшая школа лингводидактики и перевода, Санкт-Петербург, РФ
Шарип Амантай	д.ф.н., проф., ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан
Шарипова Гульбану	к.ф.н., и.о. доцента, ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан
Экиджи Метин	PhD, проф., Эгейский университет, Измир, Турция
Янковский Хенрих	PhD, проф., Университет имени Адама Мицкевича в Познани, Познань, Польша

Адрес редакции: 010008, Казахстан, г. Нур-Султан, ул. К.Сатпаева, 2, каб. 402
Тел.: +7(7172) 709-500 (вн. 31-413)

E-mail: vest_phil@enu.kz

Ответственный редактор, компьютерная верстка: Г.Е. Базылхан

Вестник Евразийского национального университета имени Л.Н. Гумилева. Серия ФИЛОЛОГИЯ
Собственник: РГП на ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
Зарегистрирован Министерством информации и коммуникаций РК под номером №16996-Ж от 27.03.2018 г.
Периодичность: 4 раза в год. Тираж: 25 экземпляров. Подписано в печать 08.06.2020 г.
Адрес типографии: 010008, Казахстан, г. Нур-Султан, ул. Кажымукана, 13/1, тел.: +7(7172)709-500
(вн. 31-413)

© Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева

Мазмұны

Фольклор және әдебиеттану

<i>Амангазықызы М.</i> Қазақ прозасындағы астана образы	8-15
<i>Андасова М.М.</i> Жаһандық контекстегі классикалық жапон әдебиеті («Гэндзи хикаясы» негізінде)	16-21
<i>Демесинова Л.М.</i> «Архетип» ұғымының кейбір теориялық аспектілері	22-29
<i>Ердембеков Б.А., Султанғалиева О.Қ.</i> Мейірхан Ақдәулетұлы поэзиясындағы идеялық-көркемдік ізденістер	30-36
<i>Звонарёва Л.У., Звонарёв О.В.</i> «Күміс ғасыр» әйел ақындарының шығармашылығындағы Шығыс мифологиялық сарындары.....	37-46
<i>Зиоллаева А.Қ., Балтымова М.Р.</i> Мұқағали Мақатаев поэзиясындағы интермәтіндік көріністер	47-52
<i>Сатбаева А.Б.</i> XX ғасырдағы америка және қазақ әдебиетіндегі маскулиндік стереотиптер	53-61
<i>Таджиев Х.Х., Қортабаева Г.Қ.</i> “Қазыналы Оңтүстік” көптомдығындағы Нұралы Нысанбайұлының әдеби мұрасы	62-70
<i>Ташимбаева С.Ж.</i> Ақтамберді Сарыұлы толғауларының әлеуметтік-психологиялық мәнін зерделеу	71-76

Лингвистика және әдістеме

<i>Ақынова Д.Б., Баекеева Ж.Х.</i> Қостілділер сөйлеуіндегі грамматикалық интерференция	77-86
<i>Алдабердіқызы А., Аязбаева А.М.</i> Оқу сауаттылығы: анықтамалары мен қолданыс аясы	87-93
<i>Балабекова Қ.Ш.</i> Тұрмыс-салт ертегілеріндегі мақал-мәтелдердің этнолингвистикалық сипаты	94-100
<i>Есентемирова А.М.</i> Иллокутивті әсер - көркем аударма сәйкестігінің өлшемі	101-112
<i>Кожрахметова Г.А., Тажиббаева С.Ж.</i> Қазақ тіліндегі «шолпы» атауының аударылу ерекшеліктері	113-120
<i>Қамзабекұлы Д.</i> «Рухани жаңғыру» - адамзаттық құндылық	121-127
<i>Өтелбай Г., Әшенова А.</i> Тілді оқыту және ОӘК: жетілдіру ізденісі	128-134
<i>Рахимбаева Г.К.</i> Тарихи жырлардың тілдік ерекшеліктері	135-142

Contents

Folklore and Literary Studies

<i>Amangazykyzy M.</i> The image of capital in the Kazakh prose	8-15
<i>Andassova M.M.</i> Classical Japanese Literature in the Global Context (on Genji monogatari)	16-21
<i>Demessinova L.M.</i> Some theoretical aspects of the concept «archetype».....	22-29
<i>Yerdembekov B.A., Sultangalieva O.K.</i> Ideological and artistic searches in the poetry of Meyrkhan Akdauletuly	30-36
<i>Zvonareva L.M., Zvonarev O.</i> Mythological motifs of the East in the works of Silver age poetess	37-46
<i>Zinollaeva A.K., Baltymova M.R.</i> The manifestation of intertextuality in the poetry of Mukagali Makatayev	47-52
<i>Satbayeva A.B.</i> Masculine stereotypes in American and Kazakh literature of the XX century	53-61
<i>Tadzhiyev Kh.Kh., Kortabayeva G.K.</i> Literary heritage of the Nurali Nysanbaiuly in the multivolume “Kazynaly Ontustik”	62-70
<i>Tashimbayeva S.Zh.</i> Study of the socio-psychological significance of the tolgau Aktamberdi Saryuly	71-76

Linguistics and methodics

<i>Akynova D.B., Bayekeyeva Zh.Kh.</i> Grammatical interference in bilingual speech	77-86
<i>Aldaberdikyzy A., Ayazbayeva A.M.</i> Reading literacy: definitions and implications.....	87-93
<i>Balabekova K.Sh.</i> Ethnolinguistic character of proverbs and sayings in everyday tales	94-100
<i>Yessentemirova A.</i> Illocutionary influence as the criterion of literary translation authenticity	101-112
<i>Kozhakhmetova G.A., Tazhibayeva S.Zh.</i> Peculiarities of translation of Kazakh jewelry “sholpy”	113-120
<i>Kamzabek-uly D.</i> “Ruhani Zhangyru” – a common value	121-127
<i>Otelbay G., Ashenova A.</i> Teaching language and EMC: the ways of improvement	128-134
<i>Rakhimbayeva G.K.</i> Linguistic features of historical epics	135-142

Содержание

Фольклор и литературоведение

<i>Амангазыкызы М.</i> Образ столицы в казахской прозе	8-15
<i>Андасова М.М.</i> Японская классическая литература в глобальном контексте (на материале «Повести о Гэндзи»)	16-21
<i>Демесинова Л.М.</i> Некоторые теоретические аспекты понятия «архетип»	22-29
<i>Ердембеков Б.А., Султангалиева О.К.</i> Идеино-художественные искания в поэзии Мейрхана Акдаулетулы	30-36
<i>Звонарёва Л.У., Звонарёв О.В.</i> Мифологические мотивы Востока в творчестве поэтесс Серебряного века	37-46
<i>Зиоллаева А.К., Балтымова М.Р.</i> Проявление интертекстуальности в поэзии Мукагали Макатаева	47-52
<i>Сатбаева А.Б.</i> Маскуллинные стереотипы в американской и казахской литературе XX века	53-61
<i>Таджиев Х.Х., Қортабаева Г.К.</i> Литературное наследие Нуралы Нысанбайулы в многотомнике “Казыналы Онтустик”	62-70
<i>Ташимбаева С.Ж.</i> Изучение социально-психологической значимости толгау Ақтамберды Сарыулы	71-76

Лингвистика и методика

<i>Акынова Д.Б., Бакеева Ж.Х.</i> Грамматическая интерференция в речи билингов	77-86
<i>Алдабердіқызы А., Аязбаева А.М.</i> Читательская грамотность: определения и сфера употребления	87-93
<i>Балабекова К.Ш.</i> Этнолингвистический характер пословиц и поговорок в бытовых сказках	94-100
<i>Есентемирова А.М.</i> Иллокутивное воздействие как критерий аутентичности художественного перевода	101-112
<i>Кожаметова Г.А., Тажипбаева С.Ж.</i> Особенности перевода названия казахского украшения «шолпы»	113-120
<i>Камзабек-улы Д.</i> «Рухани жангыру» - общечеловеческая ценность	121-127
<i>Отелбай Г., Ашенова А.</i> Языковое обучение и УМК: пути совершенствования ..	128-134
<i>Рахимбаева Г.К.</i> Лингвистические особенности исторических эпосов	135-142

XFTAP 16.31.41

Г.А. Кожакметова, С.Ж. Тажобаева

*Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
(E-mail: kozhakhmetova_ga@enu.kz; tazhibaeva_szh@enu.kz)*

Қазақ тіліндегі «шолпы» атауының аударылу ерекшеліктері

Аннотация. Мақалада ұлттық құндылықтардың бірі болып саналатын зергерлік әшекей бұйым атаулары, соның ішінде, шолпының қазақ жазушыларының шығармаларында қолданылу және басқа тілдерге (орыс, ағылшын) аударылу ерекшеліктері лингво-мәдениеттанымдық тұрғыдан талданады. Шашқа тағатын шолпының ерте замандағы қорғау, сақтау қызметі ғана емес ұлт дүниесіндегі әсемдік, нәзіктік символы ретінде шығарма аудармасында берілуі қарастырылады. Қазақ дүниетанымында шолпы материалдық құндылық қана емес, әшекей бұйымның иесімен, оның дәрежесімен байланысы мысалдар негізінде анықталады. Шығарманы басқа тілге аударуда көркемдік сипатын сақтап аудару – қазіргі аудармада өте маңызды мәселе. Мақалада әшекей бұйым шолпының орыс және ағылшын тілдеріне аудару ерекшеліктері мен аудармада қолданылатын әдістері көрсетіледі.

Түйін сөздер: аударма, зергерлік бұйым, шолпы, лингво-мәдениеттаным, көркем шығарма.

DOI : <https://doi.org/10.32523/2616-678X-2020-131-2-113-120>

Түсті: 12.03.20 / **Қайта түзетілді:** 26.05.20 / **Жарияланымға рұқсат етілді:** 08.06.20

Кіріспе. Қазіргі заманда аударманың түрлі мәдениеттер арасындағы «алтын көпір» ретіндегі қызметінің маңызы артып келеді. Сонымен қатар, аударма жасауда, соның ішінде, көркем шығармаларды аударуда, сәтсіз аудармалар туралы баспасөз бетінде жиі айтылады. Қазақ жазушылары жазған құнды еңбектерді сапалы аударма жасау арқылы әлемге таныту мәселесі де көтеріліп келеді [1].

Бұл мәселе, ең алдымен, басқа салалар сияқты, аударманың мақсатына, кезеңіне қарай талаптарының да жаңаруымен байланысты. Қазіргі тіл біліміндегі антропоэзектік бағыт тілдің адаммен, мәдениетпен байланысы мәселесін алға қояды. Антропоэзектік бағыт аудармашы үшін бір ұлттың дүниетанымын өзге ұлттың тілінде барлық мәдени және рухани ерешелігін сақтап, көркем деңгейде жеткізе алу, сол халық танымы туралы тереңде түсінікті мәлімет бере алу міндетін қояды. Бүгінде тіл тек қарым-қатынас құралы болып қалмай, бірнеше ғасырлар бойы сақталған кез келген халықтың тарихымен бірге келе жатқан дүниетанымы мен құндылығы сияқты ерекшеліктерін танытатын құбылыс екендігі баршаға мәлім. Халықтың мәдениеті, дәстүрі, т.б. құндылықтары оның тілінде көрініс беретінін В. Гумбольдт өз еңбектерінде атап өтеді [2, 111 б.].

Бір шығарманы аудару үшін аудармашы сан түрлі салаға үңіліп, рухани және материалдық құндылықтарды т.б. аударуда қиындық келтіретін сөздердің атауын ғана емес, олардың ұлттық мән мағынасын да дәл беруі тиіс. В.А. Маслова өзінің еңбегінде әлемдегі құбылыстар ортақ болғанмен, оны қабылдау мен қолдану жолдарының түрлі болуын мәдениет деп атап өтеді [3, 18 б.]. Мәдениет деп бір халықтың материалдық дүниесін ғана емес, сол дүниенің мән-мағынасын, рухани жақтарын айтамыз.

Аудармадағы лингво-мәдениеттаным мәселелері. Аударма ұлттық құндылықтардың ерекшеліктерін атай отырып, халықтардың өзара ынтымағына, тілін, мәдениетін байытуға және сол тілдің дамуына әсер етеді. Біздің заманымызда адамзат тек өз ұлтының ғана емес, басқа да халықтардың мәдени ерекшелігін білу қажеттілігі пайда болды. Р.Н. Шойбеков

өзінің еңбегінде халықтың рухани және материалдық мәдениетін ұлттық мәдениет шеңбері аясында ғана емес, әлем мәдениетіндегі орнын, оған қосар үлесін де анықтау мәселелерін атап көрсетеді [4, 4 б.]. Қазақтың мәдениетін әлемге танытуда тілдің барлық мүмкіндіктерін пайдаланып, ұлттық ерекшелікті көрсете аудару – шығармашылықты талап ететін күрделі үрдіс.

Аудармадағы күрделі мәселелердің бірі – шығарманың көркемдік ерекшелігін, стилін сақтай отырып аудару. Шығарманы аудару барысында оның көркемдігін басқа тілде сапалы етіп аударудың маңызы зор. Оқырманға шығарманың көркемдік дәрежесі түпнұсқадағыдай жеткізе білу қажет. Ғалымдардың пікірінше, аудармада көркем шығарманы ұлттың сөздік қорының барлық мүмкіндігін қолданып жасау нәтижесінде екінші бір ұлттың әдебиетіне құнды еңбек ретінде танылып қана қоймай, нағыз түпнұсқаның қызметін де атқарады [5, 52-56 бб.]. Аударылатын шығарманың ұлттық ерекшеліктері элементтерін сақтау – форенизация және мәтінді қабылдаушыға түсінікті етіп беру мақсатында түпнұсқа тілінің ерекшеліктерін ескермеуде қолданылатын доместикация стратегиялары терминдерін Л. Венути ұсынды [6]. Л. Венутидің айтуынша, форенизация әлемдік мәдени құндылықтарды ағылшын тілділердің меншіктеп алуынан сақтайды. Екі стратегияны қолданудың әр кезеңнің талабына сай өз ерекшеліктері бар.

Көркем шығармаларды аударуда қиындық келтіретін мәселелердің бірі – баламасы жоқ ұғымдар (реалиялар). Бұл ұғымдарды аударуда аударма сөздіктердің мүмкіндігі шектеулі. Сөздік баламасыз ұғымдардың шетел тіліндегі аудармасын бергенмен, ол сол ұғымның семантикалық мәнін аша алмауы мүмкін. Аудармашы оның мән-мағынасын беру үшін сол ұғым туралы ақпараттан хабардар болуы аударманың сәтті шығуына ықпал етеді. Аудармашы шығарманы аударуда оның көркемдік жағын, әсерлілігін, дүниетанымды беруде лексикалық-семантикалық әдістер қолданылады. Әр ұлттың дүниетанымындағы ұғымдар, құндылықтар әртүрлі сөздерді қолдану арқылы беріледі. Ал осы ұғымдарды қабылдаушыға әсер еткізе отырып жеткізу үшін семантикалық сәйкестіктер таба білу көп ізденісті қажет етеді.

Кез келген халықтың рухани мәдениеті материалдық мәдениетпен әрдайым қатар жүреді. Ұлттық дүниелерді аударуда аудармашы атауларды ғана емес, олардың тілдегі қолданылу мақсатына, ерекшелігіне және мағынасына мән беруі тиіс. Сондай ұлттық құндылықтың бірі ретінде қолөнер бұйымдарының көркем шығармада аудармада аударылуын қарастырамыз.

Қазақ ұлттық дүниетанымындағы зергерлік бұйымдар. Қолөнер бұйымдары қазақ мәдениетінің бір үлкен бөлігі болып саналады. Қолөнер бұйымдары халықтың тек материалдық қана емес, наным-сенім, өнер, эстетикалық, тәрбиелік жағы т.б. сияқты қоғамдық өмірінің құбылыстарын танытады. Қолөнер бұйымдарымен, соның ішінде, зергерлік әшекейлермен байланысты тіркестер, мақал-мәтелдер мен фразеологизмдер де баршылық. Мысалы: Алтынның сынығы, бет моншағы үзілу, құлағына алтын сырға, сырға салу, т.б. Көркем шығармаларда кездесетін қолөнер бұйымдардың атауын аудару оның ар жағындағы аялық білімді ашуды қажет етеді.

Қолөнер бұйымдарының бір түрі – зергерлік әшекейлер көптеген жазушылардың шығармаларына арқау болып келеді. Әлемдік көркем шығармаларда кездесетін әшекей бұйымдардың атқаратын қызметі де әртүрлі. Әшекей бұйым шығармаларда тылсым күш белгісі (J. R. R. Tolkien «The Lord Of The Rings»), адам бойындағы байлыққұмарлық (Ги де Мопассан «The necklace»), махаббат белгісі, бағалы сыйлық немесе бойтұмар (М. Шаханов «Ғашықтық ғаламаты»), А. Куприн «Гранатовый браслет»), кейіпкерлердің адамгершілік қасиеттерін сынау (Н. Лесков «Жемчужное ожерелье»), немесе қылмысқа итермелеуші (А. Conan Doyle «The Adventure of the Beryl Coronet») т.б. ретінде қолданылады.

Қазақ халқында әшекей бұйымдар адамның жас шамасын, аймағын, мәртебесін,

дәрежесін, талғамын, қоршаған ортасын т.б. белгілерді көрсетеді. Аталған белгілер қазақ ақын-жазушыларының шығармаларынан да анық байқалады. І. Есенберлиннің «Көшпенділер» трилогиясында Күнімжанды сипаттауда алтыннан, алтын ақшадан соғылған әшекей бұйымдары хан әйелінің сән-салтанатын бейнелейді (1-мысал). Әшекей бұйымдардың аудармасында қолданылған золотые пластинки, золотые рубли царской чеканки атаулары орыс халқында осы әшекейлердің байлық иесіне тиесілі екендігін және отбасылық құнды зат белгісін көрсетеді.

(1) Үстінде шытырма ақ жібек көйлек, көгілдір торқа оқалы камзол, оның сыртынан шетін құндызбен әдіптеген дүрия қызыл шапан, басында ақ меруерт өрген, алтын теңгелері көзіне түсе салбыраған қызыл барқыт сәукеле. Сыртынан ақ торғын шәліні көмілдіре жамылған. Құлағына таққан үш буынды сырғалары мен арқасына төгіле түскен тоқпақтай қалың шашының ұшындағы төрт қатар шолпысы кілең бір сомдық алтын ақшасынан қиыстырылған [7, 658 б.]. Белый жемчужный бисер осыпает краснobarхатный конусообразный саукеле – головной убор знатных женщин в степи. На лоб ниспадают с него круглые и тяжелые золотые пластинки, а уже поверх саукеле накинута прозрачная парчовая шаль. В ушах Кунимжан покачивались роскошные трехосновные золотые серьги, и тяжелые почти до земли, черные косы были в четыре ряда увешаны блестящими золотыми рублями царской чеканки испокон веков все свое богатство носили на себе степные красавицы ... [8, 51 б.]. White pearl beads heaped on her red-velvet cone-shaped saukele, noble woman's hairdress in the steppe. Round and heavy gold plates fell from it on her forehead, and she also slipped on a transparent brocade shawl over her saukele. Luxurious three-base gold earrings swung in Kunimzhan's ears and her heavy black plaits, that almost reached the earth, were in four rows hung with shining gold rubles of tsarist coinage. From time immemorial, step beauties wore the whole of their wealth on them ... [9, 127 б.].

М. Әуезовтің «Абай жолы» роман-эпопеясында жиі кездесетін қазақтың қыздары мен жас әйелдерінің бұрымына тағатын әшекей – шолпы.

Қазақ халқы ерте кезден шолпыны қара ниетті тылсым күштерден қорғау үшін тағады. Шолпы мен шашбауды шашты қорғау мақсатында таққан [10]. Шолпы – қазақ қыздарының киімінің тұрақты элементі болатын шашқа арналған әшекей. Олардың екі түрі болады. Құрылымы жағынан шағындау болып келетін бірінші түрі шолпы - өзара біріктіріп жасалған қозғалмалы бөлшектерден: құлпырма маржан тізбектерінен, Ресей тиындарынан, әртүрлі пішіндегі жартылай қуыс немесе жалпақ, селдір медальондардан және күміске орнатылған түрлі тастардан тұрады. Түрлі сәндік салпыншақтармен әсемдеген құрылымы күрделі пішіндегі жалпақ тастарға қондырылады. Шашқа тағатын үзбелі шашбау деп аталатын екінші түрі ұзындығымен ерекшеленеді. Шолпы шаштың ұшына ілінсе, шашбау бұрымның түп жағына ілінеді және шашпен бірге өріліп сән береді [11, 96 б.]. Қыз баланы шолпысының сыңғырынан таныған. Қыздың жүрісінен шолпы сыңғырлап дыбыс беріп отырады, оны шолпы дыбысын қатты шығармай, бойын тік ұстап, әдеппен, әсем қимылдауға бейімдейді.

Көркем шығармадағы шолпы атауының аударылу ерекшелігі. Шолпы – ақындардың әсем жырларына арқау болған әшекейдің бірі. Бейнелеп айтып, бейнелеп сөйлеу қазақтың сөз өнерінде, салт-дәстүрінде, шешендік сөздерінде кеңінен қолданылған тәсіл екендігін ғалымдар өз еңбектерінде атап көрсетеді [12]. Шолпыны сұлулық пен жастықтың символы ретінде қолдану халықтық эпостардан бастау алады. Көркем шығарма аудармасында шолпы қыз бала тағатын қарапайым әшекей ретінде көрінгенмен, оның астарында халықтың дүниетанымының бір көрінісі жатады. Мысалы, «Қозы Көрпеш – Баян сұлу» эпосындағы шолпы – қазақ қыздарын бейнелеудегі тұрақты белгінің бірі.

(2) Күндердің күнінде, көп күндердің бірінде, шолпысын сылдырлатып, тақиясын қисық киіп, таз-Қозының ұйықтап жатқан жеріне жетті [13, 61 б.]. And one day, her sholpy-

pendants jingling, with her cap aslant, Bayan came to Tazsha-Kozy, when he was asleep, woke him up and began the serious talk [13, 117 б.].

Ағылшын тіліндегі аудармасындағы шолпы сөзіне pendant (алқа, салпыншақ) сөзінің қоса берілуі шолпының қозғалмалы бөліктен тұратынын сипаттау мақсатында қолданылады (2-мысал).

М. Әуезовтің «Абай жолы» романында шолпы сөзі 30-дан артық, ал орыс тіліндегі аудармасында 28 рет қолданылады. Шығарманың орыс және ағылшын тілдеріндегі аудармаларында шолпы атауының анықтамасы беріледі:

Шолпы – золотое или серебряное украшение в косах молодых женщин и девушек [15, 638 б.]. Sholpy – a gold or silver ornament worn in a young woman's hair [16, 131 б.]. Анықтамада және шығармадан алынған мысалдардың көбінде шолпы сөзінің аудармасы транслитерация әдісімен жасалады.

Шығармада ұлы ақынның сүйген қызын сипаттауда қолданылатын шолпы және оның үні қыздың әсем жүрісін, қимылын көрсететін жастықтың, нәзіктіктің, сұлулықтың символы ретінде беріледі. Сылдыраған шолпы ақынға тіл қатқандай әсер береді. Шолпының үні жас ақынның көңілін толқытып, оның жүрегінің соғысымен үндеседі (3,4-мысал).

(3) Сылдыраған шолпысы, әлдеқандай былдырлаған тілменен Тоғжанның келері мен кетерін паш етеді [14, 141 б.]. Шолпысвоим звоном предупреждало о ееприходе [15,137 б.]. The sholpy in her hair tinkled at every movement [16,131 б.].

(4) Абайдың көңіліне Тоғжанның шолпысы шылдыр-шылдыр етіп, ап-анық естіліп бара жатқан сияқты. Өз жүрегінің лүп-лүп соққан қатты толқын ырғағы [14, 151 б.]. Наверное, она только что встала ... Абаю казалось, что он ясно слышал переливчатый звон серебряного шолпы. А может, это напев его собственного сердца? [15, 144 б.]. Probably she had just got up. It seemed that he could hear the tinkle of the sholpy in her hair; or perhaps it was only his heart singing? But to stop just now would have been impossible [16,135-136 бб.].

Шығармадағы шолпы атауы оның үнін білдіру үшін үнемі сылдыр/шылдыр еліктеуіш сөздерімен қоса қолданылады. Қазақ тілінде сылдыр сөзімен бұлақтың сылдыры, қамыстың сылдыры, сылдыр қағу, күміс сылдыры т.б. тіркестер бар. Романдағы түрлі әуенмен баяу, тоқтаусыз, қатты, кейде тұншыға сылдырайтын шолпы эпитеттері оның иесінің көңіл-күйі мен іс-қимылына хабар беруде өте әсерлі қолданылады.

Шолпы үнін стилистикалық тәсіл арқылы беру аудармада да көрініс табады. Орыс тіліндегі аудармада шолпының үнін нақты көрсетуге «звон серебряного шолпы» немесе «серебряный звон шолпы» сияқты метафоралар қолданылады (4,5-мысал). Орыс халқының тарихында мыс пен қалайы қосып жасалған қоңыраудың құрамына дыбысы жақсы естілу үшін күміс қосып жасау туралы айтылады. Осыдан келіп «серебряный звон» сөзі қолданысқа енген [17]. Сонымен қатар, мұндай тіркес орыс тілінде әуезді дыбыс, сыңғырлаған күлкі, бұлақтың сылдырымен байланысты қолданылады, мысалы: серебряный звон ручья.

(5) Шолпы әуелі жиі сылдырап, аздан соң баяулай бастап, тағы біраздан соң анда-санда бір ғана шылдыр ете түсіп ұзап барады [14, 149 б.]. Серебряный звон шолпы, удаляясь, переливался за дверью юрты. Сердце Абая громко стучало. Казалось, стремительный топот коня отдавался в его ушах, заглушая звон шолпы [15, 143 б.]. He could still hear that tinkle, growing fainter and fainter – or was it the beating of his heart, loud as the thunder of hoofs, drowning out all other sounds? And then the silvery melody was suddenly gone, as though snatched away by an invisible hand [16, 134 б.].

Шолпының үні ағылшын тіліндегі аудармада tinkle немесе jingle еліктеуіш сөзімен беріледі. Tinkle сөзі етістік немесе зат есім формасында кездеседі. Эдгар Аллан Поөзінің «The Bells» өлеңінде күміс қоңырау үнін беруде tinkle, jingle еліктеуіш сөздерін көтеріңкі көңіл күйді білдіру үшін қолданады [18].

Сонымен қатар, ағылшын тіліндегі аудармада шолпы атауын басқа сөздермен ауы-

стыру кездеседі. Оның орнына қолданылған *bells tinkle* (қоңырау сыңғыры), *silvery melody* (күміс үн), *silvery music* (күміс әуен) (5,6 мысал) тіркестері анық, жұмсақ, таза, әуенді, құлаққа жағымды дыбысты білдіреді. Ағылшын тілінде кездесетін «*singing in silvery tones*» (құлаққа жағымды дыбыс) тіркесі өте нәзік дыбыстауды көрсетеді.

(6) Бір уақытта шегірен шымылдық толқып барып қозғалды да, есік жақтағы шетінен шолпы сылдыры естіліп, Тоғжанның әсем бойы көрінді [14, 148 б.] Вдруг шелковая занавеска заколыхалась, у самого входа зазвенело шолпы – и стройная фигура Тоғжан появилась перед ним [15, 142 б.]. As Abai approached his couch, a curtain stirred suddenly and bells tinkled at the entrance as the graceful figure of Togzhan appeared. She was carrying a silken cover, and, moved unhurriedly, even slowly. Her every step made sweet silvery music [16, 133 б.].

Қазақ поэзиясындағы шолпы символы. Абайдың өз өлеңдерінде де кездесетін шолпы – сұлулықтың, нәзіктіктің белгісі. Ақынның «Білектей арқасында өрген бұрым» өлеңінің ағылшын тіліндегі аудармасында қолданылған *silver coins* (күміс тиын) сөзі шолпының дыбысын дәл беру үшін және оның біріктірілген қозғалмалы бөлшектерден тұратындығын сипаттау мақсатында алынған сөз тәрізді.

(7) Білектей арқасында өрген бұрым,

Шолпысы сылдыр қағып жүрсе ақырын. В руку толщиной косана ее спине,
Ходит, чуть звеня, с шолпами в тишине [19]. (ауд. Михаил Луконин) Of her long,
thick braids she may well be proud

Hung with silver coins, from her beaver hat... [20,133 б.].(ауд. Dorian Rottenberg)

Шолпы Абай мен Мағжан өлеңдеріндегі сұлулықты бейнелейтін символға айналды. Лирик ақын М. Жұмабаев «Шолпы» өлеңінде нәзік сезімін шолпының сылдырымен байланысты шебер бейнелейді.

Сылдыр, сылдыр, сылдыр ...

Қанымды қайнатты құрғыр.

Шықы-шық жүрекке тиеді,

Күлпара талқан боп сыңғыр.

Сылдыр, сылдыр, сылдыр ...

Өзекті өртеді құрғыр.

Әдейі іргеден жүреді,

Сұлу қыз санадан солғыр.

Мағжанның «Шолпы» өлеңін оқығанда, «маңайыңның бәрі сылдырап кеткендей боласың ...» - деп Ж. Аймауытов атап өтеді [21].

Қазақ поэзиясында Абай мен Мағжан өлеңдеріндегі сылдыр/сыңғыр сөзі ерекше нәзік үн, сезім, махаббатты сипаттау үрдісі кейінгі жылдардағы ақындардың да (К. Ахметова «Орал кеші», Ж. Әнесұлы «Шолпыдай күміс бір сыңғыр», С. Мыңбаева «Қазығұрт» т.б.) поэзиясында жалғасын тапты.

Қорытынды. Кез келген халықтың рухани байлығы оның тілдік шығармашылығымен, дүниетанымымен, материалдық қазынасымен бірге астасып жатады. Қазақ халқы басқа халықтар сияқты сұлулықтың белгісі болған зергерлік әшекей бұйымдардың атауына, қолданысына терең мән берген. Сондай қазынаның бірі ретінде қазақ дүниетанымындағы сұлулықтың, нәзіктіктің, тазалықтың символы мен терең тәрбиелік мәні бар зергерлік әшекей бұйым шолпыны атаймыз.

Қазақ шығармаларында әсемдікті білдіретін шолпының құндылығы әшекейдің иесімен байланысты, яғни қыз немесе жас әйелдің шолпысының сылдыры оның өзінің үні тәрізді берілетіні сараптама жасаған мысалдар негізінде анықталды. Мән-мағынасы терең көркем шығармаларда кездесетін әшекей бұйымның басқа тілдерге аудармасында метафора (серебряный звон шолпы, *silvery music*), еліктеуіш сөздер (*tinkle/jingle*) сияқты семантикалық жағына мән берілетін тәсілдер қолданылады. Ұлттық құндылықты таныту жол-

дарының бірі – атауларды өзге тілге аударып қана қоймай, олардың мәнін ашу. Аударма сөздіктер ондай мәліметті беруде мүмкіндігі шектеулі екенін заман ағымы көрсетіп отыр. Осы бағытта көптілді кешенді электронды тезаурустар құру аударма жасауда аталған мәселелердің шешімін табуға ықпал етеді.

Әдебиеттер тізімі

- 1 Әлемге қадам басқан ұлттық әдебиет. Егемен Қазақстан [Электронды ресурс] - URL: <https://egemen.kz/article/180323-alemge-qadam-basqan-ulttyq-adebiet> (Қаралған күні: 03.02.2020)
- 2 Гумбольдт В. фон. Язык и философия культуры. – Москва: Прогресс, 1985. – С. 415.
- 3 Маслова В.А. Лингвокультурология: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. – Москва: Издательский центр «Академия», 2001. - С. 208.
- 4 Шойбеков Р.Н. Қазақ тілінің колөнер лексикасы. Фил.ғыл.док. ғылыми дәрежесін алу үшін дайындалған диссертация. -Алматы, 2006. -307 б.
- 5 Аударманың өзекті мәселелері // Құраст: С. Құлманов. – Алматы: Palitra-Press, 2015, - 296 б.
- 6 Шелестюк Е.В., Гриценко Э.Д. О форенизации и доместикации в переводе и возможностях их лингвистической оценки // Вестник ЧелГУ. 2016. №4 (386).
- 7 Есенберлин І. Көшпенділер. Алматы: Көшпенділер, 2018, – 896 б.
- 8 Есенберлин И. Хан Кене. Кочевники – 3: роман-трилогия: Советский писатель; Москва; 1978. – С. 566.
- 9 Esenberlin I The Nomads: a novel/trilogy transl. from Russian by O.Chorakaev. Book 3. Khan Kene. – Almaty: Association of publishers, printers and booksellers, 2015, - P. 380.
- 10 Қасиманов С. Қазақ халқының колөнері. – Алматы: Қазақстан, 1969. -71 б.
- 11 Тохтабаева Ш.Ж. Қазақтың зергерлік өнері. – Алматы: Алматыкітап, 2011. – 384 б.
- 12 Манкеева Ж. Тіл арқылы этномәдени кодтарды ашу. Егемен Қазақстан, 24.09.2018. [Электронды ресурс] - URL: <https://egemen.kz/article/174894-til-arqyly-etnomadeni-kodtardy-ashu> (Қаралған күні 07.02.2020)
- 13 Қозы Көрпеш – Баян сұлу. Эпос. – Алматы: Алматыкітап, 2014. – 128 б.
- 14 Әуезов М. Абай жолы: Роман-эпопея. -Алматы: Жазушы, 2004, - 432 б.
- 15 Ауэзов М. Путь Абая. В двух томах. – Алматы: Жазушы, 1978, - 533 б.
- 16 Auezov M. Abai (abridged). – Moscow: Прогресс, 1975. - P. 455.
- 17 Основы духовно-нравственной культуры народов России. Том 2. Методическое пособие под ред. Т.Д. Шапошниковой. – Москва: Дрофа, 2013. – С. 286.
- 18 Reference dictionary. [Электрон. ресурс] – URL: <http://www.literarydevices.com/opomatoroeia/> (Қаралған күні: 15.02.2020)
- 19 Кунанбаев Абай (Ибрагим). Избранное. Алматы: Казахское государственное издательство, 1958. – С. 339.
- 20 Kunanbaev Abai (Ibraghim). Poems. – Semey. - 2017. – P. 152.
- 21 Жүсіпбек Аймауытов: Мағжанның ақындығы туралы. Әдебиет порталы [Электронды ресурс] - URL: <https://adebiportal.kz/kz/news /view/14658> (Қаралған күні: 08.02.2020)

Г.А. Кожакметова, С.Ж. Тажибаева

*Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева,
Нур-Султан, Казахстан*

Особенности перевода названия казахского украшения «шолпы»

Аннотация. В статье анализируется особенность перевода названий наконных ювелирных украшений «шолпы», имеющих лингвокультурологическую ценность для языка и культуры казахского этноса.

Издвревле основной функцией ювелирных украшений является защита девушек/женщин от злых духов, сглаза, порчи. В мировоззрении казахов наконные украшения ценились не только как ювелирные украшения, имеющие определенную материальную ценность. Значимость и ценность «шолпы» были связаны, в первую очередь, принадлежностью к его обладателю, статусу владельца. «Шолпы» является символом женской красоты, нежности, изящества. Это подтверждается данными эмпирического материала, отраженного в фольклоре, в художественных произведениях казахских писателей и поэтов. В статье показаны методы, используемые при переводе названий наконных ювелирных украшений «шолпы» с казахского на русский и английский языки.

Ключевые слова: перевод, наконное украшение, шолпы, лингвокультурология, художественное произведение.

G.A. Kozhakhmetova, S.Zh. Tazhibayeva

L.N. Gumilyov Eurasian National University, Nur-Sultan, Kazakhstan

Peculiarities of translation of Kazakh jewelry “sholpy”

Abstract. The article analyzes the peculiarities of translation of Kazakh hair jewelry “sholpy” that has linguistic-cultural value for the Kazakh language and culture.

The analysis of the functional significance of the jewelry “sholpy” in the works of Kazakh writers and the peculiarities has been done its translation into other languages (Russian, English) has been done. From ancient times hair jewelry “sholpy” protected its owner from evil spirits. In the Kazakh world view the hair jewelry “sholpy” is valuable not only for its material significance. The value of the analyzed jewelry is connected, first of all, to its belonging to a person and social status. The analysis of empirical data shows that in the Kazakh national world view, in folklore and literature, hair jewelry “sholpy” is a symbol of female beauty and tenderness. The article illustrates the peculiarities of translation of women’s hair jewelry “sholpy” into Russian and English and the methods used in the translation.

Keywords: translation, hair jewelry, sholpy, linguo-culturology, literature.

References

- 1 Alemge qadam basqan ulttyq ädebiet. Egemen Qazaqstan [National literature that has stepped into the world [Electr. resours.]. Available at: <https://egemen.kz/article/180323-alemge-qadam-basqan-ulttyq-adebiet> (Accessed: 03.02.2020)
- 2 Gumboldt V. Fon. Yazyk i filosofya kultury [Language and philosophy of culture] (Moscow, Progress, 1985, 415 p.). [in Russian]
- 3 Maslova V.A. Lingvoculturologiya: Uchebnoe posobie dlya studentov vysshih ucebnyh zavedenii [Linguoculturology: A manual for higher education students] (Moscow, Akademya, 2001, 208 p.). [in Russian]

- 4 Shoibekov R.N. Qazaq tiliniñ qolöner leksikasy [Handicraft vocabulary of the Kazakh language]. Doc. Dissertacya [PhD dissertation]. (Almaty, 2006, 307 p.). [in Kazakh]
- 5 Qulmanov S. Audarmanyñ özekti mäseleleri [Topical issues of translation]. (Almaty, Palitra-Press, 2015, 296 p.). [in Kazakh]
- 6 Shelestyuk E.V., Gritsenko E.D. O forenizatsii i domestikatsii v perevode i vozmozhnostyah ih lingvisticheskoi otsenki [On the foreignization and domestication in translation and the possibilities of their linguistic assessment]. (Vestnik ChelGU. 2016. №4 (386)). [in Russian]
- 7 Esenberlin I. Köshpendiler. [The Nomads].(Almaty, Köshpendiler, 2018, 896 p.). [in Kazakh]
- 8 Esenberlin I. Khan Kene. Kochevniki – 3: roman-trilogiya. [Khan Kene.The Nomads – 3]. (Moscow, Sovetski pisatel,1978, 566 p.). [in Russian]
- 9 Esenberlin I. The Nomads: a novel /trilogy translated from Russian by O.Chorakaev. Book 3. Khan Kene. – Almaty: Association of publishers, printers and booksellers, 2015, - P. 380. [in English]
- 10 Qasimanov S. Qazaq halqynyñ qolöneri [Handicraft of the Kazakh people] (Almaty, Kazakhstan, 1969, 71 p.). [in Kazakh]
- 11 Tohtabaeva Sh.Zh. Qazaqtyñ zergerlik oneri [Kazakh jewelry art] (Almaty, Almatykitap, 2011, 384 p.). [in Kazakh]
- 12 Mankeeva Zh. Til arqyly etnomädeni kodtardy ashу [Revealing ethnocultural codes through language]. [Electronic resource]. Available at: <https://egemen.kz/article/174894-til-arqyly-etnomadeni-kodtardy-ashu> (Accessed: 07.02.2020)
- 13 Qozy Korpesh – Bayan sulu. Epic. (Almaty, Almaty kitap, 2014, 128 p.). [in Kazakh]
- 14 Äuezov M. Abai žoly: Roman-epopeya [The path of Abai. Epic-novel]. (Almaty: Zhazushy, 2004, 432 p.). [in Kazakh]
- 15 Auezov M. Put Abaya: Roman-epopeya. [The path of Abai. Epic-novel]In two volumes] (Almaty, Zhazushy, 1978, 533 p.) [in Russian]
- 16 Auezov M. Abai (abridged). (Moscow, Progress, 1975, 455 p.) [in English]
- 17 Osnovy duhovno-nravstvennoi kultury narodov Rossii [Bases of of the spiritual and moral culture of the peoples of Russia. Volume 2. The handbook edited by T.D. Shaposhnikova]. (Moscow, Drofa, 2013, 286 p.). [in Russian]
- 18 Reference dictionary. [Electr. resours.]. Available at: <http://www.literarydevices.com/onomatopoeia/> (Accessed: 15.02.20)
- 19 Kunanbaev Abai (Ibragim). Izbrannoe [Selected poems]. (Almaty, Kazahskoe gosudarstvennoe izdatelsto, 1958, 339 p.). [in Russian]
- 20 Kunanbaev Abai (Ibragim). Poems. (Semey, 2017, 152 p.). [in English]
- 21 Zhusipbek Aimauytov: Magzhannyñ aqyndygy turaly. [Zhusipbek Aimauytov: about Magzhan’s poeticism.] [Electr. resours.]. Available at:- <https://adebiportal.kz/kz/news/view/14658> (Accessed: 08.02.20)

Авторлар туралы мәлімет:

Кожяхметова Г.А. – 6D020700 - «Аударма ісі» мамандығының докторанты, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Нұр-Сұлтан, Қазақстан.

Тажибаяева С.Ж. – филология ғылымдарының докторы, аударма теориясы мен практикасы кафедрасының профессоры, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Нұр-Сұлтан, Қазақстан.

Kozhakhmetova G.A. – PhD student of the specialty 6D020700 - “Translation studies”, L.N. Gumilyov Eurasian National University, Nur-Sultan, Kazakhstan.

Tazhibayeva S.Zh. – Doctor of Philological Sciences, Professor, Department of Translation Theory and Practice, L.N. Gumilyov Eurasian National University, Nur-Sultan, Kazakhstan.

**«Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Хабаршысы.
Филология сериясы» журналында мақала жариялау ережесі**

1. Журналдың мақсаты. Филология ғылымдарының өзекті мәселелерін, тіл және әдебиетті оқыту әдістемелерін және де ғылыми конференциялардың ең маңызды материалдарын, библиографиялық шолу мен сын пікірлерді көрсететін әдебиеттану және тілтану саласындағы мұқият тексеруден өткен ғылыми жұмыстарды жариялау.

2. Журналда мақаланы жариялаушы автор Ғылыми басылымдар бөліміне (*мекен-жайы: 010008, Қазақстан, Нұр-Сұлтан қаласы, Қ.Сәтпаев көшесі, 2, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Бас ғимарат, 402 кабинет*) қолжазбаның қол қойылған бір дана қағаз нұсқасын тапсыру және **Word** форматындағы электронды нұсқасын **vest_phil@enu.kz** электрондық поштасына жіберу қажет. Қағазға басылған мақала мәтіні мен электронды нұсқасы бірдей болулары қажет. Мақаламен бірге автордың жұмыс орнынан алынған **Ілеспе хат** та тапсырылуы қажет. Мақалалар **қазақ, орыс, ағылшын** тілдерінде қабылданады.

3. Авторлардың редакцияға мақалаларды жіберуі «Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Хабаршысында» басуға және шет тіліне аударып, қайта басуға келісімін білдіреді. Автор мақаланы редакцияға жіберу арқылы өз туралы мәліметтің дұрыстығына, мақала көшірілмегендігіне (плагиаттың жоқтығына) және басқа да заңсыз көшірмелердің жоқтығына, барлық көшірмелердің, кестелердің, сұлбалардың, иллюстрациялардың тиісті түрде рәсімделгеніне кепілдеме береді.

4. Ұсынылатын мақала көлемі (жекедеректер мен әдебиеттер тізімін қоса):
- мақалалар үшін - 8 беттен 16 бетке дейін;
- сын пікірлер (монографияға, кітапқа) және конференция туралы пікір - 6 дан 12 бетке дейін.

5. Мақалаға қойылатын талаптар:

- **Microsoft Word** (docx) форматындағы файлда;
- **Times New Roman** шрифінде;
- жақтау жолағы 2x2x2x2;
- 1,5 жоларалық интервалы;
- 14 кегл;
- мәтінді жақтау көлеміне сәйкестендіру керек;
- Әрбір азатжол қызыл сызықтан басталуы қажет (1 см шегініс);
- **транслитерация** Library of Congress (LC) жүйесінде жасалуы керек.

Мақаланың құрылымы:

XҒТАР <http://grnti.ru/> - бірінші жолдың сол жақтауында;

Автор(лар)дың аты-жөні – жолдың ортасында **қою әріппен** жазылады;

Мекеменің толық атауы, қаласы, мемлекеті (егер авторлар әртүрлі мекемелерде жұмыс істесе, онда автордың тегі мен тиісті мекеменің қасында бірдей белгіше қойылады) Автор(лар)дың **E-mail-ы** – жақша ішінде (*курсивпен*);

Мақала атауы – жолдың ортасында (жартылай қою кіші әріппен жазылады)

Аңдатпа – (100-200 сөз) формуласыз, мақаланың атауын мейлінше қайталамауы қажет; әдебиеттерге сілтемелер болмауы қажет; мақаланың құрылысын (кіріспе, зерттеу әдіснамасы мен әдістемесі, зерттеу нәтижелері, қорытынды) сақтай отырып, мақаланың қысқаша мазмұны берілуі қажет.

Түйін сөздер («Түйін сөздер» сөз тіркесі **жартылай қоюмен** белгіленеді) (5-8 сөз немесе сөз тіркестері) - Түйін сөздер зерттеу тақырыбын өте дәл бейнелеу керек, сонымен қатар, ақпараттық-ізвестіру жүйелерінде мақаланы жеңіл табуға мүмкіндік беретін мақала мәтінінің терминдерін және де басқа маңызды ұғымдарды қамтуы қажет.

Мақаланың негізгі мәтіні кіріспені, мақсат пен міндеттерді қоюылуын, зерттеу тақырыбы бойынша жұмыстардың шолуын, зерттеу әдістерін, нәтижелері/талқылауы,

қорытынды қамтуы қажет (жоларалық интервал - 1, азат жол «қызыл жолдан» - 1 см, беттеу жолағы – еніне сай жасалады).

Кестелер, суреттер – аталғаннан кейін орналастырылады. Әр иллюстрация қасында оның аталуы болуы қажет. Сурет айқын әрі сканерден өтпеген болуы керек.

Мақаладағы формулалар тек мәтінде оларға сілтеме берілсе ғана нөмірленеді.

Жалпы қолданыста бар аббревиатуралар мен қысқартулардан басқаларына міндетті түрде алғаш қолданғанда түсініктеме берілуі қажет.

Қаржылай көмек туралы ақпарат бірінші бетте көрсетіледі.

Әдебиеттер тізімі. Мәтінде әдебиеттерге сілтеме тікжақшаға алынады. Мәтіндегі әдебиеттер тізіміне сілтемелердің нөмірленуі мәтінде қолданылуына қатысты жүргізіледі: мәтінде кездескен әдебиетке алғашқы сілтеме [1, 153 б.] арқылы, екінші сілтеме [2, 185 б.] арқылы т.с.с. жүргізіледі. Мақаланың негізгі мәтініндегі кітапқа сілтеме қолданылған беттерді көрсету керек (мысалы, [1, 45 б.])

Жарияланбаған еңбектерге сілтемелер жасалмайды. Сонымен қатар, рецензиядан өтпеген басылымдарға да сілтемелер жасалмайды (әдебиеттер тізімін, әдебиеттер тізімінің ағылшынша әзірлеу үлгісін төмендегі мақаланы рәсімдеу үлгісінен қараңыз).

Мақала соңындағы әдебиеттер тізімінен кейін библиографиялық мәліметтер орыс және ағылшын тілінде (егер мақала қазақ тілінде жазылса), қазақ және ағылшын тілінде (егер мақала орыс тілінде жазылса), орыс және қазақ тілінде (егер мақала ағылшын тілінде жазылған болса) беріледі.

Авторлар туралы мәлімет: аты-жөні, ғылыми атағы, қызметі, жұмыс орны, жұмыс орнының мекенжайы, телефон, e-mail – қазақ, орыс және ағылшын тілінде толтырылады.

6. Қолжазба мұқият тексерілген болуы қажет. Техникалық талаптарға сай келмеген қолжазбалар қайта өңдеуге қайтарылады. Қолжазбаның кейін қайтарылуы, оның журналда басылуына жіберілуін білдірмейді.

7. Электронды корректурамен жұмыс істеу. Ғылыми басылымдар бөліміне түскен мақалалар жабық (анонимді) тексеруге жіберіледі. Эксперттер ұсынылған мақалаға оның жариялау мүмкіндігі, жақсарту қажеттілігі немесе қабылданбауы туралы дәлелді қорытындысын қамтитын жазбаша сын пікір береді. Жарамсыз деп таныған мақала қайтара қарастырылмайды. Мақаланы түзетуге ұсыныс берген жағдайда авторлар үш күн аралығында мақаланың корректурасын жіберу керек. Мақаланың түзетілген нұсқасы мен автордың рецензентке жауабы редакцияға жіберіледі. Оң сын пікірлер алған мақалалар оларды талқылау және басылымға бекіту үшін журналдың редакциялық алқасына ұсынылады.

Журналдың басылым жиілігі: жылына 4 рет.

8. Төлемақы. Басылымға рұқсат етілген мақала авторларына келесі реквизиттер бойынша төлем жасау қажет (ЕҰУ қызметкерлері үшін - 4500 теңге; басқа ұйым қызметкерлеріне - 5500 теңге).

Реквизиттер:

- 1) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «Банк ЦентрКредит»
БИК банка: КСЖВКЗКХ
ИИК: KZ978562203105747338
Кбе 16
Кнп 859- за статью

- 2) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «Bank RBK»
Бик банка: KINCKZKA
ИИК: KZ498210439858161073
Кбе 16
Кнп 859 – за статью

- 3) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «ForteBank»
БИК Банка: IRTYKZKA
ИИК: KZ599650000040502847
Кбе 16
Кнп 859 – за статью

- 4) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «НародныйБанкКазахстан»
БИК Банка: HSBKKZKX
ИИК: KZ946010111000382181
Кбе 16
Кнп 859. - за статью

«Мақала үшін, автордың АТЫ-ЖӨНІ»

Provisions on articles submitted to the journal “Bulletin of the L.N. Gumilyov Eurasian National University. Philology Series”

1. Goal of the journal. Publication of carefully selected original scientific papers in the fields of literary studies, linguistics, reflecting the actual problems of philology, language and literature teaching methods, most significant proceedings of scientific conferences, bibliographic summaries and reviews.

2. An author who wishes to publish a paper in the journal must submit the paper in one hard copy (printed version), signed by the author, to the scientific publication office (at the address: 010008, the Republic of Kazakhstan, Nur-Sultan, Satpayev St., 2. The L.N. Gumilyov Eurasian National University, Main Administrative Building, Office 402) and by e-mail **vest_phil@enu.kz** in **Word** format. At the same time, strict compliance between Word-version and the hard copy is required. And also the authors need to submit a cover letter.

Language of publications: Kazakh, Russian, English.

3. Submission of papers to the scientific publication office means the authors' consent to the right of the Publisher, the L.N. Gumilyov Eurasian National University, to publish papers in the journal and their re-publication in any foreign language. By submitting the text of the paper for publication in the journal, the author guarantees the correctness of all information about themselves, lack of plagiarism and other forms of unauthorized use in the article, proper formulation of all borrowings of text, tables, diagrams, and illustrations.

4. The recommended volume of the paper (including metadata and references):

- for papers – between 8-16 pages;
- for reviews (of monographs, books), reviews on conferences – between 6-12 pages.

5. Text formatting requirements:

- Microsoft Word file format (docx);
- Times New Roman font;
- the size of the fields 2 * 2 * 2 * 2;
- line spacing 1,0;
- size 14;
- text alignment in width;
- each paragraph beginning with the main line (indent 1 cm);
- transliteration is carried out according to the Library of Congress (LC) system.

Structure of the article:

IASTI <http://grnti.ru/> – first line, left

The content of the metadata about the author (see Рәсімдеу үлгісі / Paper template)

Initials and Surname of the author (s) – center alignment, italics

Full name of the affiliation, city, country (if the authors work in different organizations, you need to put the same icon next to the name of the author and the corresponding organization)

Author's e-mail (s) – in brackets (italics)

Paper title – center alignment (bold)

Abstract (100-200 words) must not contain formulas or repeat the content of the paper; it must not contain bibliographic references; it must reflect the summary of the paper, preserving the structure of the paper – introduction, methodology and research methods, research results, conclusion.

Key words (the phrase «Keywords» is bold) (5-8 words/word groups). Keywords must be extremely accurate to reflect the subject area of the study, include terms from the text of the paper and other important concepts that make it possible to facilitate and expand the possibilities of finding the paper by means of an information retrieval system).

The main text of the paper must contain an introduction, setting goals and objectives, a review of works on the research topic, research methods, results / discussions conclusion / conclusions – line spacing – 1, «main line» indent – 1.25 cm, justified alignment.

Tables, figures must be placed after the mention. Each illustration must be followed by the inscription. Figures should be clear, clean, and unscanned. Only those formulas referenced in the text are subjected to numbering.

All abbreviations and shprtentions, with the exception of obviously well-known, must be decoded when first used in the text.

Information about the financial support of the work is indicated on the first page in the form of a footnote.

References. In the text, references are indicated in square brackets. References must be numbered strictly in the order of mention in the text. The first reference in the text to a reference must have the number [1, 153 p.], the second – [2, 185 p.], Etc. The reference to the book in the main text of the article should be accompanied by an indication of the pages used (for example, [1, 45 p.]). Links to unpublished works are not allowed. Undesirable references to unlicensed publications are not recommended (examples of the description of the list of references, descriptions of the list of references in English, see below in the sample article).

At the end of the paper, after the list of references, it is necessary to indicate bibliographic data in Russian and English (if the paper is in Kazakh), in Kazakh and English (if the paper is in Russian) and in Russian and Kazakh (if the paper is in English language).

Information about the authors: last name, first name, patronymic, scientific degree, position, affiliation, full business address, telephone, e-mail – in Kazakh, Russian and English.

6. The manuscript must be carefully verified. Non-compliant manuscripts will be returned for revision. Returning for revision does not mean that the manuscript has been accepted for publication.

7. Work with electronic proofreading. Papers submitted to the Department of Scientific Publications (editing office) are sent for anonymous review. Experts give a written review of the submitted paper with a reasoned conclusion about the possibility of its publication, the need to send for revision or (rejection) of the paper. Papers that have received a negative review are not accepted for reconsideration. Authors should, within three days, send the proofreading of the paper if it is decided to finalize the paper. Corrected versions of papers and the author's response to the reviewer are sent to the editor. Papers with positive reviews are submitted to the editorial board of the journal for discussion and approval for publication.

Periodicity of the journal: 4 times a year.

8. Payment. Authors who have received a positive opinion on publication must pay to the following banking details (for ENU employees – 4,500 KZT, for outside organizations – 5,500 KZT).

Реквизиты:

- 1) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «Банк ЦентрКредит»
БИК банка: КСЖВКЗКХ
ИИК: KZ978562203105747338
Кбе 16
Кпн 859- за статью

- 2) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «Bank RBK»
Бик банка: KINCKZKA
ИИК: KZ498210439858161073
Кбе 16
Кпн 859 – за статью

- 3) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «ForteBank»
БИК Банка: IRTYKZKA
ИИК: KZ599650000040502847
Кбе 16
Кпн 859 – за статью

- 4) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «НародныйБанкКазахстан»
БИК Банка: HSBKKZKX
ИИК: KZ946010111000382181
Кбе 16
Кпн 859. - за статью

«For the publication, Name of the author»

Положение о рукописях, представляемых в журнал «Вестник Евразийского национального университета им. Л.Н. Гумилева. Серия Филология»

1. Цель журнала. Публикация тщательно отобранных оригинальных научных работ в области литературоведения и языкознания, отражающих актуальные проблемы филологических наук, методы преподавания языка и литературы, а также наиболее значимые материалы научных конференций, библиографические обзоры и рецензии.

2. Автору, желающему опубликовать статью в журнале, необходимо представить рукопись в твердой копии (распечатанном варианте) в одном экземпляре, подписанном автором, в Отдел научных изданий (по адресу: 010008, Казахстан, г. Нур-Султан, ул. Сатпаева, 2, Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева, Учебно-административный корпус, каб. 402) и по e-mail vest_phil@enu.kz. При этом должно быть строго выдержано соответствие между Word-файлом и твердой копией. Также авторам необходимо предоставить **сопроводительное письмо**.

Язык публикаций: казахский, русский, английский.

3. Отправление статей в редакцию означает согласие авторов на право Издателя – Евразийского национального университета им. Л.Н. Гумилева – публикации статей в журнале и переиздания их на любом иностранном языке. Представляя текст работы для публикации в журнале, автор гарантирует правильность всех сведений о себе, отсутствие плагиата и других форм неправомерного заимствования в рукописи, надлежащее оформление всех заимствований текста, таблиц, схем, иллюстраций.

4. Рекомендованный объем (включая метаданные и список литературы):

- для статей – от 8 до 16 страниц;
- для рецензий (на монографии), отзывов о конференциях – от 6 до 12 страниц.

5. Требования к форматированию текста:

- формат файла Microsoft Word (docx);
- шрифт Times New Roman;
- размер полей 2*2*2*2;
- междустрочный интервал 1,0; – кегль 14;
- выравнивание текста по ширине;
- каждый абзац должен начинаться с красной строки (отступ 1 см);
- транслитерация осуществляется по системе Library of Congress (LC).

Схема построения статьи:

ГРНТИ <http://grnti.ru/> – первая строка, слева

Содержание метаданных об авторе (см. Рәсімдеу үлгісі/Образец оформления статьи/ Template)

Инициалы и фамилия автора(ов) – выравнивание по центру (начертание курсивом)

Полное наименование организации, город, страна (если авторы работают в разных организациях, необходимо поставить одинаковый значок около фамилии автора и соответствующей организации)

E-mail автора(ов) – в скобках (начертание курсивом)

Название статьи – выравнивание по центру (начертание полужирным)

Аннотация (100-200 слов) не должна содержать формулы, по содержанию повторять название статьи; не должна содержать библиографические ссылки; должна отражать краткое содержание статьи, сохраняя структуру статьи – введение, методологию и методику исследования, результаты исследования, заключение.

Ключевые слова (словосочетание «Ключевые слова» выделяется полужирным) (5-8 слов/словосочетаний). Ключевые слова должны предельно точно отражать предметную область исследования, включать термины из текста статьи и другие важные понятия, позволяющие об-

легчить и расширить возможности нахождения статьи средствами информационно-поисковой системы).

Основной текст статьи должен содержать введение, постановку цели и задач, обзор работ по теме исследования, методы исследования, результаты/обсуждение, заключение/выводы – межстрочный интервал – 1, отступ «красной строки» – 1,25 см, выравнивание по ширине.

Таблицы, рисунки необходимо располагать после упоминания. С каждой иллюстрацией должна следовать надпись. Рисунки должны быть четкими, чистыми, несканированными. В статье нумеруются лишь те формулы, на которые по тексту есть ссылки.

Все аббревиатуры и сокращения, за исключением заведомо общеизвестных, должны быть расшифрованы при первом употреблении в тексте.

Сведения о финансовой поддержке работы указываются на первой странице в виде сноски.

Список литературы. В тексте ссылки обозначаются в квадратных скобках. Ссылки должны быть пронумерованы строго по порядку упоминания в тексте. Первая ссылка в тексте на литературу должна иметь номер [1, 153 с.], вторая - [2, 185 с.] и т.д. Ссылка на книгу в основном тексте статьи должна сопровождаться указанием использованных страниц (например, [1, 45 с.]). Ссылки на неопубликованные работы не допускаются. Нежелательны ссылки на нерцензируемые издания (примеры описания списка литературы, описания списка литературы на английском языке см. ниже в образце оформления статьи).

В конце статьи, после списка литературы, необходимо указать библиографические данные на русском и английском языках (если статья оформлена на казахском языке), на казахском и английском языках (если статья оформлена на русском языке) и на русском и казахском языках (если статья оформлена на английском языке).

Сведения об авторах: фамилия, имя, отчество, научная степень, должность, место работы, полный служебный адрес, телефон, e-mail – на казахском, русском и английском языках.

6. Рукопись должна быть тщательно выверена. Рукописи, не соответствующие техническим требованиям, будут возвращены на доработку. Возвращение на доработку не означает, что рукопись принята к опубликованию.

7. Работа с электронной корректурой. Статьи, поступившие в Отдел научных изданий (редакция), отправляются на анонимное рецензирование. Эксперты дают письменную рецензию на представленную статью с мотивированным заключением о возможности ее опубликования, необходимости направить на доработку или (отклонении) статьи. Статьи, получившие отрицательную рецензию, к повторному рассмотрению не принимаются. Авторам в течение трех дней необходимо отправить корректуру статьи в случае принятия решения о доработке статьи. Исправленные варианты статей и ответ автора рецензенту присылаются в редакцию. Статьи, имеющие положительные рецензии, представляются редколлегии журнала для обсуждения и утверждения для публикации.

Периодичность журнала: 4 раза в год.

8. Оплата. Авторам, получившим положительное заключение к опубликованию, необходимо произвести оплату по следующим реквизитам (для сотрудников ЕНУ – 4500 тенге, для сторонних организаций – 5500 тенге):

Реквизиты:

- 1) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «Банк ЦентрКредит»
БИК банка: КСЖВКЗКХ
ИИК: KZ978562203105747338
Кбе 16
Кпн 859- за статью

- 2) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «Bank RBK»
Бик банка: KINCKZKA
ИИК: KZ498210439858161073
Кбе 16
Кпн 859 – за статью

- 3) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «ForteBank»
БИК Банка: IRTYKZKA
ИИК: KZ599650000040502847
Кбе 16
Кпн 859 – за статью

- 4) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «НародныйБанкКазахстан»
БИК Банка: HSBKKZKX
ИИК: KZ946010111000382181
Кбе 16
Кпн 859. - за статью

«За публикацию ФИО автора»

Редактор: Дихан Қамзабекұлы
Жауапты редактор, компьютерде беттеген: Гүлсім Базылхан

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің
ХАБАРШЫСЫ. Филология сериясы.
- 2020. - 2 (131). - Нұр-Сұлтан: ЕҰУ. 152-б.
Шартты б.т. - 19,0 Таралымы - 25 дана
Электронды нұсқа: [http:// bulphil.enu.kz](http://bulphil.enu.kz)

Мәтін мазмұнына типография жауап бермейді.

Редакция мекенжайы: 010008, Қазақстан Республикасы,
Нұр-Сұлтан қаласы, Қ. Сәтбаев көшесі, 2.
Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті
Тел.: +7(7172) 709-500 (ішкі 31-413)

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің
баспасында басылды